

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben készve hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 Szombat utáni napok kivételével.

Eszerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kérésre visszafizetést
 vagy megőrzését nem vállalja.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes számok ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 6.

Országos borászati kongresszus Nagyváradon.

Az ország szőlőművelése és bortermelése érdekében szükségesnek tartjuk, hogy a közös ügyek iránt érdeklődő gazdátársak egyes alkalmakkor összejöve, az őket érintő kérdésekben határozatokat hozzanak.

A jelen kedvező politikai helyzet remélünk engedi, hogy törvényhozásunk működése biztosítva van és így a felmerült kérdéseket oly formában kell előkészíteni, hogy azok mielőbb a képviselőház elé kerülhessenek és a termelő közönség érdekeinek megfelelően oldassanak meg.

A III-ik országos borászati és szőlészeti kongresszus e célból rendeztetik folyó évi szeptember hó 16. és 17-én Nagyváradon. Köztudomású, hogy az utolsó kongresszus 1902-ben volt Pozsonyban. Sajnos, hogy azóta a viszonyok nem sokat változtak és sok oly régi kérdés van ma is tetszinen, mely még mindig megoldásra vár. Tény azonban az is, hogy a meglevőkhöz újak jöttek hozzá, olyanok, melyek mindenike megvitásra érdemes.

Tájékoztatóul közöljük, hogy a kö-

vetkező előadások vétettek fel kongresszusi tárgyaknak:

1. »A borértékesítésről«, Czeiner Nándor uradalmi jószágfelügyelőnek ismeretése.

2. »A bortörvény revíziója«, dr. Drucker Jenő, a MSzOE. igazgatójának előadása.

3. »Az agrárkölcsony reformja«, dr. Molnár Imre jogakad. tanárnak előadása.

4. Az okszerű borkezelés köréből vett kérdés«, Rácz Sándor, a pincemesteri tanfolyam igazgatójának előadása.

5. »A Borerjedésről és tisztán tenyésztett szőlőerjesztő gomba használatáról«. Előadja dr. Austerweil Géza, a zürichi egyetem assistens tanára.

Kívánatos volna, ha a nagyváradai szőlőbirtokosok lehetőleg teljes számban, de mindenesetre tömegesen jelenének meg a kongresszuson, mert főképp az ő érdekükben rendeztetik a gazdasági kiállításal egyidejűleg a III. orsz. borászati kongresszus.

A rendező-bizottság, hogy a megjelenő birtokosoknak minél jobban kezebe járva alkalmat adjon a bő tapasztalat szerzésre, a kongresszussal kapcsolatosan kirándulást is rendez Margitára, a mölki apátság mintaszerű szőlő- és pincegazdaságába. A kongresszusra jelentkezők egyébként jelvényre, az előadások kivonatának előzetes megküldésére, a kinyo-

matott kongresszusi jegyzőkönyvre, kiállításra jegyre, vasuti kedvezményre stb. tarthatnak igényt, melyek a jelentkezés után megküldetnek.

A kongresszusi előkészítő bizottság nevében.

Dr. Molnár Imre,
 elnök.

Wekerle bécsi utja. Fővárosi tudósítónk jelenti: *Wekerle* Sándor miniszterelnök ma délután Bécsbe utazott, hogy pénteken délután kihallgatásra jelentkezék a királynál. A kihallgatáson *Wekerle* jelentést fogtani a folyó ügyekről. Azt hiszik, hogy *Wekerle* még pénteken este Bécsből visszatér a fővárosba.

Az új kiegyezés kérdése. A N. Fr. Pr. fentartja azt a hírt, hogy *Beck* báró osztrák kormányelnök szombaton Budapestre utazik, ahol felkeresi *Wekerle* miniszterelnököt, hogy vele a kiegyezés ügyében tárgyalásokat kezdjen. Eddig a két kormányelnök egymás álláspontját csak azokból a parlamenti nyilatkozatokból ismerik, amelyeket mindkét kormány tagjai a kiegyezés kérdéseivel kapcsolatosan tettek, érdemleges tárgyalások még az új kiegyezésről nem folytak. Az osztrák miniszterelnök kijelentette, hogy a kiegyezés egész anyagának revízióját fogja követelni, ha a magyar kormány a régi kiegyezés bármely változtatásához ragaszkodnék. *Wekerle* szombaton vagy vasárnap találkozik *Beck* báróval és közölni fogja vele a magyar kormány álláspontját.

A bukaresti inzultus. Bukarestből jelentik nekünk: A kormány utasítására a kon-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az öt frankos.

Irta: Georges Laval.

Itt vagyok Montecarloban, a világ leghiresebb, legveszedelmesebb játék barlangjában. Alig néhány nappal ezelőtt érkeztem és máris csomagolok, hogy mihamarabb meneküljek innen!... Nem vesztettem el ugyan a pénzemet, mert nem is játszottam. De egy kaland megismertett velem egy olyan típust, amelyről eddig csak a hír mesélt nekem.

Egy ur, akivel a játékteremben találkoztam, megszólított:

— Százezer frank három nap alatt!... — sugta szomorúan — ugy-e bár, rémes balszerencse?

— Százezer frank? — álmództam én, bizony nem csekélység.

— Kétségbe vagyok esve, — folytatta az ismeretlen. — Tudja, mit fogok tenni?

Megijedtem a hangjától, amelyből a kétségbeesés örülete hangzott. S hogy megvigasztaljam, testvériesen megfogtam a karját

— Nem! Ön nem fog elkövetni semmit!... igérje meg, kérem.

Néhány pillanatig szótlánul nézett rám; aztán így fakadt ki:

— Ebéd nélkül fogok lefeküdni!

Én nyomban a zsebembe nyúltam, aztán díszkréten egy öt frankost nyomtam a kezébe. Ő büszkén tiltakozott:

Ó, nem! soha!...

De azért a zsebébe tette az öt frankost. Másnap alkonyat tájban a tengerparton sétáltam s nem csekély meglepetésemre az én tegnapi szomorú, ismeretlen barátommal találkoztam. Ahogy megpillantott, felém sietett. Az arca sugárzott az örömtől s már messziről kiáltotta felém:

— Képzeld!... Micsoda szerencse!... Visszanyertem a százezer frankomat, sőt huszonegyezer frankkal többet!... és mindezt az ön öt frankosával! — Mit szól ehhez? No de ezt meg kell ünnepelnünk?

Megrendültem. Az előző este ugyanis tévedésből öt frank helyett egy ólomdarabot csuszattam a kezébe, aféle hamis pénzt, a minővel az idegeneket becsapják s engem becsaptak. Tévedésemet csak otthon vettem észre, amikor már nem segíthettem a dolgon. De alighanem ő maga sem vette észre, mert hiszen tuladott rajta.

— Ebédeljen velem, — folytatta a szerencsés ember — lukullusi ebédet rendelünk! Ezt a nyereséget meg kell ünnepelnünk!...

Udvariasan elfogadtam a meghívását és beléptünk az étterembe. Minthogy abban a fogadóban, ahová én szálltam, mindig pompásan érkeztem, tehát ideveztettem a barátomat.

Az ebéd csakugyan fejedelmi volt, csupa válogatott falat, a legdrágább mindenből. A borok még kitünőbbek, úgy, hogy a legpompásabb hangulatban váltunk el egymástól körülbelül éjfél tájban.

Másnap tovább akartam utazni s a számlát kértem a szállóban. Ekkor azonban különös meglepetés ért... valami ötszáz frankos ebéd árát számította fel a pincér.

— Hogyan? hát ez mi? — kérdeztem csodálkozva.

— A tegnapi ebéd ára, uram.

— Hiszen azt a barátom fizette ki!... az tévedés!

A fogadós mosolygott.

— Nem tévedés ez, uram; csak azt látom, hogy ön nem ismeri az ön tisztelt barátját!... Mi már évek óta itt látjuk.

— Tehát?...

— Valamikor itt vesztette el a vagyonát.

Tankönyvek,

valamint mindennemű író-rajz és festőszerek a legnagyobb választékban kaphatók:

Sebő Imre,

könyv- és papír kereskedésében, Nagyváradon.

Fő-üzlet: Fő-utca. Telefonszám: 276.

1748.

Fiók-üzlet: Nagypiac-tér. Telefonszám: 152.

stanzai ügyészség megindította a vizsgálatot *Kucsera* magyar-osztrák konzul dolgában. A kormány igyekszik az ügyet tisztességesen elintézni.

Városi közügyek.

A közigazgatási bizottság ülése.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap érdekes ülést tartott, melyen különösen két fegyelmi ügy keltett érdeklődést.

Glacs Antal főispán elnökölt.

Jelen voltak: Rimler Károly polgármester Papp Miklós kir. pénzügyigazgató, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, Lázár Márton kir. alügyész, Dus László v. főügyész, Frankó Endre, Mihály Adolf, dr. Hoványi Géza, dr. Berkovits Ferenc, dr. Istvánffy István tb. tanácsnok, dr. Cseresznyés Béla aljegyző.

A megnyitás után felolvastatták a polgármester havi jelentése, amelyből közöljük a következő érdekesebb adatokat:

A közegészségügyi állapot augusztus hó folyamán rendkívül jó volt, mert a népmozgalmi adatok igen kedvezőek s a hevenyfertőző betegségek alig néhány esetben mutatkoztak, kivéve a hasi hagymást, mely betegség 15 esetben fordult elő, 1 halálzással.

Uralkodó kórként az emésztőszervek bántalmi szerepeltek és ezek 18 esetben okoztak halált, leginkább a kis gyermekek között.

A Sztaroveczky-alapítványi gyermekkórházban augusztus hó folyamán 214 bejáró és 61 tekvő beteg, a Szent László járványkórházban pedig 4 beteg gyógykezelést.

Született 79 fiu és 67 leány, összesen 146 gyermek.

Elhalt 53 fiu és 51 nő, összesen 104 egyén. A szaporodás 42, az idegenek leszármazásával 81. Elhaltak városrészek szerint: Újváros 15, Olasziban 19, Váralja-Velence és Csillagváros 20, a kórházakban 50.

Hét éven aluli gyermek 34 halt el.

A lefolyt hónapban 401 szegény beteg gyógykezelést az országos betegápolási alap terhére. Dajkaságban volt 391 gyermek.

Amióta teljesen tönkre ment, csak képzeletben játszik . . . persze százezrekbe — papíron.

Alig tudtam felocsudni a bámulattól.

— De hiszen akkor ez az ember közönséges csalól! — kiáltottam.

— Nem, — mosolygott tovább a fogadós — csak ügyes rastaquouére, aki a mások jóhiszeműségéből él. S azt meg kell hagyni, hogy nem minden ötlet híján . . .

A düh elvakított s öt perccel később, valósággal magamon kívül a főháborodás és a bosszu érzetétől, a játékterembe rontottam, hogy ott megkeresem a kártevőmet.

Azonnal ráakadtam. Az egyik rouletteasztalnál állott és kis zsebkönyvébe jegyeztette a számokat, amelyek nyertek.

Hozzá siettem. De még ki sem nyithattam a számat, ő támadt reám:

— Nem volna szives takarodni innen? . . . állat! . . . Miért zavar a számadásaimban? nem látja, hogy épen szerencsében játszom? . . .

Válaszolni akartam, de ismét megelőzött.

— Különben jó, hogy itt van! . . . még felelősségre kell vonnom . . .

— No de . . . kérem . . .

— Most már tudom: maga adott az én jó ötfrankosom helyett egy ólomdarabot nekem. Ne tagadja! Ön volt! . . . maga görög! csalól szélhámos! . . . takarodjék a szemem elé! . . .

És két teremszolgával, akik odasiettek, kivezettetett a játékteremből, anélkül hogy én védhettem volna magam a vád ellen.

Az egész terem harsogó kacaja közt vonultam ki . . . Soha sem voltam olyan nevetséges önmagam előtt, mint ebben a percben.

A közbiztonsági állapot kielégítő volt. Lopás 60, emberölés 1, súlyos testi sértés 4, könnyű testi sértés 10, csalás 3, sikkasztás 5, hatóság elleni erőszak 3, magánosok elleni erőszak 3 és hamis pénz forgalomba hozatala 2 esetben.

A nyomozás 65 esetben sikeres, 25 esetben sikertelen volt. Ezenfelül nyomozás teljesített a királyi ügyészség elrendelésére 51 esetben, más hatóságok megkeresésére 39 esetben.

Letartóztatva volt 74 egyén, akik közül az illetékes bírósághoz átkísírtetett 21, eltoloncoltatott 53. Kihágási feljelentés 231 esetben tétetett. Augusztus hó folyamán 21 külföldi utlevél adatott ki, melyek közül 10 Amerikába szökött. Az Amerikába utazók közül 5 munkakeresés, 5 pedig rokonok felkeresése céljából vándorolt ki. A kivándorlók közt volt 2 iparos, 1 gyári munkás, 1 hivatalnok és 6 foglalkozás nélküli.

A nagyvárad mentő osztály augusztus hó folyamán 62 izben vonult ki, még pedig balsethez 32, betegszállítás végett 30 esetben.

A közadók augusztus havi bevételi eredménye kedvező volt, amennyiben 60400 kor. 04 fillérrel több kincstári adó folyt be, mint a múlt év megfelelő időszakában. Befolyt:

kincstári adóban	116,513 K.	33 fil
kamatban	1028 »	65 »
betegápolási pótdobban	7304 »	23 »
kamatban	28 »	49 »
hadmentességi díjakban	99 »	— »
kamatban	3 »	50 »
iparkamarai díjakban	609 »	32 »
házalási adóban	6 »	18 »
gazd. munkás pénztár	10 »	80 »

mely összegek a kir. adóhivatalba szállítottak át.

Városi adóban	49934 K.	30 fil.
vizdíjakban	15873 »	76 »
törvényhat. utadobban	9076 »	88 »
kamatban	16 »	79 »

folyt be. A behajtás folyamatban van.

A havi jelentést tudomásul vették, a szakelődök nemleges jelentéseivel együtt.

Az óvodák és iskolák állami támogatása.

A kir. tanfelügyelő bemutatta a kultuszminiszter leiratát, amely szerint, mint már ismertettük, az állami óvodákban az óvodadíjat egy gyermek után havonta 1 koronára, a második gyermek után 50 fillerre szállította le s esetleg ha egy szülőnek több gyermeke jár kettőnél, azok óvodíj mentesek. Akik szegénységi bizonyítványt mutatnak fel, óvodíjmentesek.

Tudomásul vették.

Ugyancsak a tanfelügyelő bemutatta a kultuszminiszter egy másik nagyérdéki leiratát, amely szerint a községi és felekezeti felsőbb nép- és polgári iskolák tanítóinak a fizetését az állam 1906. július hó 1-től hajlandó 2000. koronára, négy év múlva pedig 2400 koronára kiegészíteni; a segéd tanítók fizetését pedig 1400 koronára s 4 év múlva 1600 koronára egészíti ki az állampénztár. Az 1906. évi állami költségvetésben ugyanis e célra kellett fedezetet van.

A bizottság örömmel vette tudomásul a miniszter leiratát s beterjeszti a városi közgyűléshez. Azután a közigazgatási bizottság feliratban kéri a kiegészítést a minisztertől.

A városi orvosok fegyelmi ügye.

Dr. Baróthy Ákos városi főorvos még júniusban előterjesztést tett a tanácshoz, hogy a nyári meleg időben minő közegészségi intézkedéseket kell tenni különösen köztisztasági és az élelmiszerek ellenőrzése tekintetében. A tanács végrehajtás végett kiadta a rendőrségnek.

Gerő Armin főkapitány egy beadvánnyal válaszolt a jelentésre, amelyben azzal vádolja a főorvost és a tisztí orvosokat, hogy a piaci vizsgálatokat nem teljesítik s az élelmiszereket

nem vizsgálják s ezért azoktól tömeges megbetegedések történnek.

Ezen súlyos vádra dr. Baróthy Ákos főorvos úgy a maga, mint a kerületi orvosok nevében az alaptalan vád miatt fegyelmi vizsgálatot kér maguk ellen.

A polgármester, mivel a főorvos tagja a közigazgatási bizottságnak, beterjesztette az ügyet. A törvény szerint a közigazgatási bizottság tagjai elleni fegyelmi ügyekben 1-ső fokban a közig. bizottság jár el.

Dr. Istvánffy István előadó javasolta, hogy a fegyelmit megelőző vizsgálatot rendeljék el, mert a főkapitány nagymérvű, súlyos beszámítás alá eső hanyagsággal vádolja a tisztí orvosi kart s nem lehet őket elzárni attól, hogy a való tényállás kiderítése által elégtételt nyerjenek a megvádolással szemben.

A közigazgatási bizottság dr. Baróthy Ákos főorvos, dr. Berkovits Miklós, dr. Mayer László és dr. Nemes Aron kerületi orvosok ellen a fegyelmit megelőző vizsgálatot elrendelte, annak eszközlésére Sulyok István elnöklete alatt dr. Hoványi Gézát és Vasady Lajost küldötte ki.

Egy másik fegyelmi.

Kápolnay Gyula rendőrbiztost Gerő Armin főkapitány feljelentette több rendbeli hivatalos mulasztás miatt s ezért már egy éve folyik ellene a fegyelmi vizsgálat. Most újabb feljelentést tett hasonló okokból a főkapitány s ezért Bordé Ferenc polgármester-helyettes ez évi augusztus elején állásától felfüggesztette.

Kápolnay ez ellen felebbezést adott be s azt állítja, hogy nagyfokú idegbaja miatt mulasztotta el a hivatalát. Kéri a visszahelyezését.

Dr. Baróthy Ákos főorvos bizonyítványa szerint nem munkaképtelen Kápolnay, hanem kimerült s pihenés után munkaképes.

Az előadói javaslatához képest a felfüggesztést 2-od fokban helyben hagyták.

Neufeld Lipót benke pusztai tejgazdálkodónak két 25—25 literes bádóg edény teje hamisítva volt, a debreceni vegyvizsgáló állomás véleménye szerint s ezért 60 kor. fő- és 40 kor. mellékbüntetésre ítéltetett s ez ellen felebbezett.

A közigazg. bizottság a büntetést felmentette 150 kor. fő- és 50 kor. mellékbüntetésre.

A tantestület a maga kebeléből az iskolaszekbe Réz Mihály felügyelő igazgatót, Balogh Károly és Bodnár János tanítókat választotta be s ez ellen Nagy Dezső felebbezést adott be. — Kitűzték a jövő havi ülésre. Apróbb ügyek elintézése után az ülés véget ért.

A függetlenségi párt magatartása.

A függetlenségi párt kebelében egy idő óta nagyon aggodalmakat keltő mozgolódás észlelhető. A külső intrikák, melyeket a koalíció legnagyobb pártja ellen bizonyos körökből tendenciózusan folytattak, mintha valamelyes célt értek volna, mert a párt egyik-másik sanguinikusabb tagja nyílt kifejezést adott elégedetlenségének és a pártfegyelem nem valami erős. Tekintettel azokra a nagy feladatokra, amelyeknek megoldását a kormány maga elé tűzte, ez a körülmény minden esetre hátrányos, mert bénítja a kormány erélyes fellépését és esetleg kockáztathatja a kormány akciójától várható sikert. A függetlenségi pártban észlelhető ez a jelenség gondot okoz a kormánynak most, mikor a koalíció teljes és elszánt támogatására van szüksége különösen a kiegyezés dolgának szerencsés megoldása szempontjából.

Hogy tehát eleje vétessék minden komolyabb hátránynak, Kossuth Ferenc visszatérését a fővárosba nagyon óhajtják a kormány tagjai, bizván benne, hogy az ő tekintélye és egyénisége a párt fegyelmit helyreállítandja

és biztosítja az intrikák ellen. Kossuth nagyon jól érzi magát, az egészsége kielégítő s. így remélik, hogy vasárnapra Kossuth már visszatér a fővárosba és tekintélyével gátat vet a külső intrikák okozta fegyelem bomlásnak. Hír szerint a kormány egyik tekintélyes tagja erre levélel egyenesen felkérte Kossuth Ferencet.

Közigazgatás a kecskejárásban.

A hirhedt magyarcsékei járás most ismét beszéltet közigazgatásáról. Most ismét Inger Szolimán kezdi az ázsiai állapotokat bolygatni. Ezuttal a nánhegyeseli körjegyző működése ellen tett följelentést, még pedig egyenesen a főispánhoz.

Inger feljelentésében a nánhegyeseli jegyző Glicza János ellen azt hozza fel, hogy hivatalos kötelességét nem lelkiismeretesen teljesíti. A hozzá forduló magán feleket elutasítja, vagy kikergeti a hivatalból.

Két konkrét esetet említ az alkirály panaszában. Mihankó Juon és Mihankó Mitru valami hivatalos ügyben jártak a jegyzőnél, aki őket kikergette a hivatalból, anélkül, hogy meghallgatta és ügyüket elintézte volna. A két ember e bánásmód miatt panaszkodott Inger Szolimánhoz.

Inger a panaszt meghallgatta és a jegyző ellen feljelentést tett. A feljelentésben elmondja még, hogy ilyen és hasonló esetek már többször fordultak elő a jegyzői hivatalban. Ő ezeknek az eseteknek politikai hátteret tulajdonít. Azt állítja, a Mihankó féle ügyben, hogy Glicza azért haragszik a két emberre, mert azok sem az eddigi 35 éves unott rendszernek, sem pedig a nemzetiségi tábornak nem tagjai. Jelentése befejezésében kéri a főispánt, hogy a jegyző ellen fegyelmet indítson.

A főispán az ügyet az alispánnak adta ki, hogy indítsa meg a vizsgálatot és annak eredményéről tegyen jelentést.

A feljelentés a jegyzőnek lett kiküldve igazoló jelentéssel véget.

Glicza betérjesszette jelentését, melyben a feljelentés ellen a legerélyesebben tiltakozik. Az abban felhozott adatokat valótlannak tartja. Azt mondja:

„Talán ép az fáj Ingernek, mert a kis aprópénzt elpazarolta a legutóbbi választáson és a két Mihanko sem őreá, sem pedig a nemzetiségi jelöltre, hanem Korda Andorra adták szavazatát.»

Hogy pedig a hivatalból kikergette volna a két embert, erre mentségül azt hozza fel, hogy azok részegek voltak.

Inger Szolimán, mivel nincs vele jó viszonyban, felbújtotta Mihankókat és így történt a feljelentés.

A lelkiismeretlen hivatalvezetés, illetve a körjegyzői munkák teljesítése ellen felhozott vádak mind valótlannak tartja és azt állítja, hogy minden munkáját a leglelkiismeretesebben teljesíti.

A vitás ügyben megindul a vizsgálat és az lesz hivatva eldönteni, hogy melyik félnek van igaza, az alkirálynak-e vagy pedig Gliczának.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, hogy **ugy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket a legelőbb beküldeni sziveskedjenek** hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hír.** Bary József, a nagyváradi bir. törvényszék elnöke már visszatért szabadságából és a mai napon átvette a törvényszék vezetését.

* **Uj tanár a tanítóképzőben.** Semrésznyi Pál püspök a nagyváradi róm. kath. tanítóképző intézethez rendes tanári minőségben Horváth István okl. polgári iskolai tanár, községi iskolaszéki jegyzőt nevezte ki. Horváth István érdemes munkása a pedagógiának, egyik munkáját a Szent István Társulat is ki-tüntette. Kinevezésének abból a szempontból is örvendünk, mert Horváth lapunkat is fel szokta keresni cikkeivel.

* **A káptalani kertek kőfala.** A Fő-utca rendezésével a város teljesen tönkre tette a káptalani és a püspöki konyhakertek kőfalát. Annyira feltöltötték az utcát, hogy bárki könnyen beugorhat a kertekbe s azonkívül a töltés bedönti a kerítést. A káptalan kérte ennek az állapotnak a megváltoztatását s a város azzal felelt, hogy az utcavonal a rendezés folytán kijebb lett megállapítva. A káptalan nevében Vinkler József cz. püspök nagyprépost újabb beadványt intézett a városhoz, amelyben kijelenti, hogy ugy a püspökség, mint a káptalan hajlandó a kőkerítés újból építeni az utcavonalban, ha a régi és új vonal közötti keskeny terület ingyen engedi át a város s elengedi a kavics járda hozzájárulási összegét. Ez az ajánlat nem csak méltányos, de szépészeti tekintetből is fontos, mert nagyban hozzájárul az új kerítés a Főutca ezen részének csinosításához.

* **Az ősi-váradvelencei helyiérdekű vasut.** A m. kir. államvasutak Ossi állomásából kiágazólag a nagyváradi Baromvársártér érintésével a n. várad városi vasut Rhédeykerti vonalnak végkitérőjéig és innen a nagyváradi városi vasut Rhédeykert-váradvelencei vonalának együttes használata mellett a m. kir. államvasutak Váradvelence állomásig, mint forgalmi végpontig vezetendő fővonalból és a tüzérkaszánya közelében építendő katonai rak-tárig vezetendő vonatvágányból álló rendes nyomtávu gőzüzemű összekötő helyiérdekű vasutnak engedélyezésére vonatkozó törvény-cikket szentesítette a király. Az engedélyezés tárgyában hozott törvénycikk: 1906. évi XVI. t.-c., mely az Országos Törvénytárban e hó 5-én ki is hirdettetett.

* **Mibe kerül a kockakő?** Tegnap megemlékeztünk a Sztaroveszky- és Zöldfa-utcák burkolatának tervbe vett kijavításáról s mivel a főmérnök előterjesztésében 1000 darab kockakő megrendelése volt említve, kifejeztük azon aggályunkat, hogy egy-egy kockakő ára 3 kor. 46 fillérbe kerülne, ez pedig képtelenség. Erre vonatkozólag a főmérnök a következő sorokat küldte be hozzánk:

Tisztelt Szerkesztő Ur! A kövezetjavításra nem 1000 darab, hanem 10.000 darab, szóval tizezer darab követ rendeltünk, melyekből a kicsinyek ára darabonként 30 fillér, a nagyoké 45 fillér. Nem áll tehát az a hír, hogy darabonként 3 kor. 45 filléres követ veszünk. Jónak láttam ezt közölni tek. szerkesztő ural, mert ha szakember olvas ilyen téves hirt, a mi városi kezelésünket nagyon furcsának találhatná. A jelentésben a rendelés számbeli adatait, melyet a bányának adtunk ki, nem részleteztük és így a leírásban történhetett hiba. Az egységi áraink már különben is régiek, jól ismeri őket a tanács is. Miután mér-ges időket élünk, kérem a t. szerkesztő urat, közölje le ezt a kiigazítást, hogy valaki meg ne gyanúsítson bennünket ezer százalék erejéig. *Köszeghy József.*

* **200 korona évi segélyt kérnek.** A Magyarországi alkohol ellenes munkás egyesület ngyváradi csoportja évi 200 korona se-

gélyt kér a várostól. Azért van szüksége a segélyre, mert anyagi viszonyai nem engedik meg, hogy kellő propagandát fejthessen ki célja kivitelére.

* **Képviselő balesete.** Ceglédre jelentik: Dr Molnár Albert orsz. képviselő birtokáról, hol a nyarat töltötte, tegnap nejevel visszatért a városba. Utközben a lovak megbokrosodtak, a kocsit elragadták, mely egy zökkenőnél oly szerencsétlenül borult fel, hogy Molnár képviselő erős zuzódást szenvedett, neje pedig jobb karját törte.

* **Részeg legények vérengzése.** Obecséről hatvan részeg legény óriási vérengzésről tudósítanak minket. Az egyik korcsmában iddogáltak a legények s mikor már jól felöntöttek a garatra, egymás közt összevesztek. A verekedés vérengzéssé fajult. A verekedő legények botokkal, kőekkel bevették a korcsma összes ablakait, majd a bevett ablakokon belöttek a korcsma helyiségeibe revolverrel. Mire a rendőrség kivonult, a verekedésnek akkorra már hét halottja és huszonhét sebesültje volt.

* **Üzemzavar a villanyvilágításban.** Tegnap a villanyvilágítás körül üzemzavar állott be. Mint értesülünk az üzemzavarnak oka az volt, hogy mivel a kondens viz csatorna még nincsen készen, a viz a nap folyamán nagyon felmelegedett és ennek következtében állott be a világítás körül a zavar, amelyen aztán hovahamar segítettek.

* **Uj gazdasági akadémiák** A földmívelésügyi miniszter tegnap leiratot intézett minden törvényhatóságához. A leiratban arról értesíti a miniszter a törvényhatóságokat, hogy a király a gazdasági akadémiák új szervezeti szabályait jóváhagyta. Arról is értesíti a miniszter a törvényhatóságokat, hogy a keszthelyi debreceni, kassai és kolozsvári gazdasági tanintézeteket akadémiai rangra emelte. Az új szervezeti szabályrendeletet a magyaróvári gazdasági akadémia és a megszünt négy tanintézet szabályainak hatályon kívül hagyásával lépteti életbe. A szervezeti, rend és fegyelmi szabályzatok egy-egy példányát ismertetés végett szintén megküldte a miniszter.

* **Bonaparta herceg a Park klubban.** Bonaparte Napoleon Lajos herceg, aki ez idő szerint tábornoki ranggal az orosz hadseregben szolgál, tegnap Budapesten időzött. A herceg este vendége volt Szapáry Pál grótnak a Park klub elnökének.

* **Körlevél a vallásoktatásért.** Bécsből jelentik, hogy a prágai hercegek, báró Brebenszky biboros körlevelet bocsátott ki, melyet e hó 9-én 500 iskolában fognak felolvasni. A prágai hercegek komolyan figyelmeztet arra a veszélyes mozgalomra, mely céljával a vallásoktatásnak az iskolákból való teljes kiszorítását tűzte ki. Ez ellen minden egyházához hű embernek küzdenie kell. Mert nem szabad tétlenül tűrnünk, hogy ez a mozgalom sikerre jutva olyan nemzedéket neveljen, mely Istent nem ismer, Istentől nem fél, Istent nem szeret, mert ez csapás volna az emberiségre.

* **Kerékpáros népfelkelők.** Felhivom mindazon katonailag kiképzett és népfelkelő kötelezettségben álló egyéneket, kik kerékpárral rendelkeznek és egy esetleges mozgósítás esetén mint kerékpárosok katonai szolgálatot teljesíteni szándékoznak, hogy ezen szándékukat a városi katonai ügyosztálynál — népfelkelési igazolványi könyvük felmutatása mellett f. évi október hó 1-ig jelentsék be. Nagyváradi, 1906. szeptember hó 4. *Darvasz Lajos* tanácsnok.

*** A fiumei zavargások.** Fiuméből jelentik: A mai nap aránylag nyugodtan telt el, de a város izgatott, mert újabb tüntetésektől és zavargásoktól félnek. Bodvenice nyaralóhelyen a horvát tüntetők behatoltak a polgármester villájába és ott nagy rombolást vittek véghez. Mindenki fel van háborodva a rendőrségnek ezen tehetetlensége miatt és egyre szaporodnak a hangok, melyek az állami rendőrséget követelik. Tegnap este a Fiumei Hirlap szerkesztője és annak szerkesztője dr. Tóth Elemér lakásán is tüntetések voltak. Az olasz kereskedők ellen bojkottmozgalmat indítottak. Gróf Nádkó Sándor fiumei kormányzó, aki gróf Andrássy Géza leányának nászünnepeére Budapestre érkezett, a fiumei zavargások hírének vétele után nyomban Fiuméba visszautazott s azért az esküvői ünnepségen nem vett részt.

A fiumei zavargások dolgában újabb jelentések szenzációs leleplezéseket közölnek. E szerint nemcsak a Szokolista ifjak elleni botrányos és elfajult tüntetéseknek, hanem a Gotterhalte botránynak is inszenálója és értelmi szerzője Goluchovszky külügyminiszter és a császári ház minisztere volna. Az intrikus külügyminiszter nagyon jó barátságban él Zanella Richarddal, Fiume város képviselőjével és őt használta fel intrikái keresztülvitelére. A zavarok felidézésének célja, hogy a mind szorosabba fűződő magyar-horvát barátságot meggátolja. E célra az olaszokat használták fel. Minden rut intrikának szálai Bécsben futnak össze. Hír szerint a kormányzó is direkt utasításra utazott vissza Fiuméba. Zanella Richard szereplésén még az előkelő olaszok is megbotránkoztak és mozgalom van, hogy neki bizalmatlanságot szavazzanak. A neki vadult autonomisták magyar és horvát ellenes dalokat énekelve felvonultak botokkal és kövekkel felgyerkezve a Fiumei Hirlap szerkesztője elé és ott mindent összezúztak. A Fiumében lakó horvátok vagyona nincs biztonságban, személyük inzultusoknak van kitéve. A magyar barát hírlapok szerkesztői is fenyegetve vannak. A Fiumei Hirlap ellen tüntető tömeget csak a katonasággal erősített rendőrség üzte szét. A felelős szerkesztő lakását is megostromolták. Hír szerint a környékbéli horvátok tömegesen fegyverkeznek, hogy Fiuméba vonulván bosszút álljanak az autonomistákon. A horvátok is tüntettek az olaszok ellen és a magyarokat éltették. A kormányzó megígérte, hogy a rendőrség államosítását és megerősítését fogja kérni a magyar kormánytól.

*** Nesze, kutya sztrájktrőr!** A fővárosban tudvalevőleg a szervezett ácsok nem dolgozhatnak az építkezéseknél, mert innen kizárták őket, hát »dolgoznak« az utcákon ott, ahol nem szervezett ácsmunkásokkal folytatják a mesterek a munkát. Lebeszélnek, terrorizálnak, visszatartják a dolgozókat, esetleg ha úgy kerül, el is verik őket.

A főkapitány ennek következtében a legérelyesebb rendszabályok alkalmazását határozta el és a munkások nála járt küldöttségének meg is mondotta, hogy ha folytatódnak a rendtelenségek, ebből baj lesz, mert a sztrájkanyát fel fogja oszlatni. Tegnap előtt este 8 órakor az Aréna-ut és Lehel-utca sarkán sztrájkoló ácsmunkások megtámadták Heik Mihály ácsmunkást, aki a sztrájk dacára dolgozik, rettentően elverték és egy valaki, ezzel a kiáltással: — Nesze kutya sztrájktrőr! Dolgozzál holnap! — fejbeszúrta.

Heik állapota igen súlyos természetű a szenvedett vérvesztés következtében, a mentők beszállították a Rókus-kórházba. A rendőrség megindította az eljárást és keresi a tetteseket. Igen valószínű, hogy ezen újabb incidens következtében a főkapitány beváltja ígérte és feloszlatja a sztrájkanyát.

*** Gróf Andrássy Géza leányának esküvője.** Tegnap délelőtt tíz órakor volt Budapesten, az egyetemi templomban ragyogó közönség jelenlétében, amelyen ott volt az ország arisztokráciájának színe-java, gróf Andrássy Géza leányának, Marikának esküvője Liechtenstein János herceggel. Az esküvőn megjelent József főherceg és Augusztina főhercegnő is. A templomi szertartás után reggeli volt a Park-klubban.

*** A petrozsényi sztrájk.** Petrozsényből táviratozzák lapunknak, hogy a mai nap csendesen folyt le; rendezés nem történt. Mintegy 500 napszamos ma felvette a munkát, köztük rendes bányászok is, az utóbbiak közül azonban csak kevesen, ezek is katonai fedezet alatt dolgoznak. Az igazgatóság ultimátuma tegnap este járt le. A munkajelzésnél azonban nem jelentkezett senkisé. Az ultimátumot csütörtök délelőtt 10 óráig meghosszabbították. Több munkáscsalád holmiját már összecsomagolta és elutazásra készít. Mint értesülünk, a béketárgyalások az igazgatóság és a munkások között megszakadtak. Ma reggel egy ismeretlen munkásoknak negyven mázsa lisztből kenyeret süttetett és azt a munkások között szétosztatta, ezenfelül ugyanaz az ismeretlen hat mázsa szalonát osztott szét a sztrájkolók között.

*** Féltekenységi tragédia Pétervárott.** Pétervárról jelentik: Andrejev millomos tegnap féltekenységből agyonszúrta negyvenkét éves feleségét. Andrejné még nagyon szép asszony volt és szerelmi viszonyt folytatott Pistolkorvval, Pál herceg elvált feleségének férjével, Pistolkorv a minap felkereste Andrejevet s arra kérte őt, hogy váljon el feleségétől, de Andrejev kiutasította a tábornokot. Tegnap reggel Andrejné arra kérte férjét, hogy engedje meg neki, hogy elválva élhessen tőle, erre Andrejev annyiba dühbe jött, hogy feleségét késsel agyonszúrta.

*** Appel tábornok betegsége.** Triesztből jelentik: Appel lovassági tábornok, Bosznia volt tartományi főnöke, Gradiskában, hova testvéreinek látogatására utazott, szivbajban veszedelmesen megbetegedett. Az orvosok aggodnak életéért.

*** Tűz a Szt. László téren.** Könnyen végzetessé válható tűz keletkezett tegnap csütörtökön délelőtt 10 óra tájban a Szent László-téren levő gör. keleti Miklós fundáció épületében. A tűz az emeletes épület kertutcai részén keletkezett, az emeleti erkélyen levő padlás feljárománál. Ha a veszedelmet korán észre nem veszik, lángbaborul az óriási épület tetőzete s a szomszédos házakat, különösen a Kert-utcán levő rongyos 2 emeletes épületet nem lehet megmenteni s Isten tudja, hova fejlődik akkor a veszedelem. Hír szerint a padlás feljárománál vasalóból jutott a tűz a padlásra. Legelőször Gerbey János nyug. v. tüzoltó jelent meg a vész helyén s csakhamar megjelentek a tüzoltók, kéményseprők s teljes erővel láttak a tüzoltásához. A katonaság is megjelent a tüznél. Oriási munkába került, míg a tüzet lokalizálni tudták. Az épületnek csak a Kert-utca felőli tetőzete égett le. A tüznél megjelent Gerő főkapitány, Eleméry alkaptány. A tűz keletkezése miatt a bűnvádi eljárást megindították. A rendőrség a mérnöki hivatal közbejöttével tegnap délután helyszíni szemlét tart s amennyiben a leégett részen a menyezet beomlásától lehet tartani, életbiztonság szempontjából ezen lakások kilakoltatása el lesz rendelve.

*** Titokzatos halálozás.** Zsákai tudósítónk titokzatos halálesetről ad hírt, mely nyugtalanságban tartja az egész községet. Tegnapelőtt délután Blanár Julcsa rosszul lett, orvost azonban még akkor sem hívtak, mikor a beteg állapota súlyosabb lett. Tegnap délután már oly rosszul lett Blanár, hogy eszméletét veszítette. Ekkor orvosért küldtek. Az orvos azonnal megjelent a betegnél, azonban az már halva volt. Az orvos nem tudta konstatálni a

halál okát. A titokzatos halálozásban megindította a hatóság a vizsgálatot.

*** Rontó és Betfia vadászterülete.** Rontó és Betfia községek vadászterületét már három éve bérelti Farkas József műkertész, azonban ez idő alatt a területért nem fizette a bérösszeget. A két község képviselőtestülete most határozatot hozott, hogy a vadászterület árverés útján bérbe fogja adni. Mint hírlík, többen akarják az idén kibérelni a területet.

*** Veszett kutya garázdálkodása.** Fugyivásárhelyről jelenti tudósítónk, hogy ott egy veszett kutya Bálint János 6 éves leányát megmarta. A megmárt leányt felszállították a Pasteur-intézetbe. A meg fertőzött község területére negyven napi zárlatot rendelt el a főszolgabíró.

*** Az osztályosrajtók.** Az osztályosrajtók tegnapi húzásán a következő számokat húzták ki nyereménynyel:

100.000 koronát nyert: 39278.
25.000 koronát nyert: 110506.
20.000 koronát nyert: 3008.
15.000 koronát nyert: 83681.
10.000 koronát nyertek: 5512 95412
123086.
3000 koronát nyertek: 8955 11410 13481
121926.
2000 koronát nyertek: 19514 50067 60406
94751 102296.
1000 koronát nyertek: 288 1255 10219
27204 29930 31545 52005 83292 97894
102042.

A többi kihuzott számok 500 és 200 koronát nyertek.

*** A Polgári Takarékos és Segélyszövetkezetben** a befizetések f. hó 8-án, azaz szombaton ünnep miatt délelőtt 9—11-ig teljesíthetők.

*** A vörös kakas.** Nagy tűz pusztított tegnap délelben a fővárosban. A Zsigmond-utca 10. számú háromemeletes bérpalota tetőzete ismeretlen okból kigyulladt és csak a tüzoltók gyors segítségének köszönhető, hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt. Budapest összes tűzorségei kivonultak a tűz színhelyére. — Töketeresbesről táviratozzák, hogy ma Tussa-Ujfalun több helyen tűz támadt, mely több házat elhamvasztott. Vecsén szintén tűz volt, egyszerre két helyen. Mindkét községben sok termés odaégett. A csendőrség megindította a vizsgálatot, mert alapos a gyanu, hogy rendszeres gyújtogatásról van szó.

TANÜGY.

Az iskolai értesítőkről.

II.

(5.)

Katholikus intézeteink.

(Dr. H. L.) Ami a hivatalos látogatásokat illeti a nagyváradai főgimnáziumot az elmúlt iskolai év november havában meglátogatta kegyura, Takács Menyhért dr. jászóvári prépost-prelátus. A belényesi főgimnáziumban Radu Demeter dr. nagyváradai görög-szertartású katolikus püspök intézeti kegyur hospitált. Külön ki kell emelnünk Nátafalussy Kornél premontrai kanonok-rendi áldozópap, királyi tanácsos, a nagyváradai tankerület főigazgatójának hivatalos látogatását, amelyet, mint a tankerület egyéb középiskoláinál, ebben a három intézetben is a nála megszokott lelkiismeretes pontossággal, kiváló szakértelemmel és fáradhatatlan buzgalommal teljesített.

Nyes Mózes nagyváradai görög-szertartású katolikus kanonok, mint püspöki biztos, a belényesi főgimnáziumban jelen volt a szóbeli értekezésben, ahol ugyanekkor a tankerületi főigazgató helyettesként Putnoky Miklós lugosi állami főgimnáziumi igazgató elnökölt. Láng Nándor dr. budapesti főgimnáziumi tanár kultuszminiszteri kiküldöttként vizsgálta meg a nagyváradai főgimnázium művészeti oktató-

sát, amelyről a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott.

Az egészségi állapot mindhárom intézetben kielégítő volt.

A testi nevelésről a nagyváradai és gyulai értesítőben külön cikket találunk. A nagyváradai premontrei főgimnázium tornaterme nagyságra és irtartalomra nézve hazánkban a második helyet foglalja el. A két intézet a modern testnevelésre időt, fáradságot, költséget nem ki élve igen sokat áldozott.

Kirándulásokról is csak a nagyváradai és gyulai értesítőben találunk említést. A nagyváradai főgimnázium kirándulásai közül említésre méltó a révi barlanghoz vezetett. A gyulai tanulók kirándulásai közül megemlítendő az aradi.

A tanítás anyagának föltüntetésénél szemünkbe ötlök, hogy a gyulai értesítő magát a tanmenetet is leközi, ami az érdeklődőkremindenesetre tanulságos.

Ennek köszönhető, hogy a vallás tananyag is ebben az értesítőben tűnik élénkbe legszebb részletézéssel. Az ember igaz érdeklődéssel olvassa. A nagyváradai értesítőben kifogásoljuk, hogy a görög katolikus vallás tananyagát a testgyakorlás után említi. Ami egyébként ezt az anyagot említi, a görög katolikus vallás tanár itt is, mint egyebütt, román nyelvű tankönyveket használ, amiről persze legkevésbé sem a minden ízében magyar, hazafias tanítézet tehet. A belényesi értesítő általában beszél a vallás tanról a tananyag bemutatásánál. Ez amolyan jánuszarcu valami. Ha akarom mindkét anyagot beleképzelhetem, ha nem, akkor csak a görög szertartásut. Valószínűleg az utóbbi föltevés lenne a helyes.

Tankönyvek tekintetében dicsérettel említjük meg a gyulai főgimnáziumot. A nagyváradai főgimnázium tankönyvei közül feltétlenül eliminálandó volna a Varga Ottó-féle magyar történelem, amelynek rosszhiszemű katolikusellenes tendenciája ismeretes. A belényesi főgimnáziumban Koltai Virgil retorikáját és poetikáját használták. Mit keresnek ennek a szerzőnek a tankönyvei egy katolikus intézetben.

A magyar írásbeli dolgozatok témái között — itt természetesen csak a két, fölsőbb osztályokra berendezett intézet jöhet szóba — kevés a vallásos tárgy. Igen jó a nagyváradai VI. osztály dolgozatai között »A katolicizmus országmegváltó ereje«. (A Zrínyiász alapszemléje.) A belényesi értesítő a román írásbeliek címét magyarul is föltüntethetné. Konstatáljuk egyébként, hogy bennük több a vallásos vonatkozás, mint ugyanezen intézet magyar dolgozataiban.

Az írásbeli érettségi dolgozatok tételei között a nagyváradai értesítőben nem találunk keresztény irányut. Kiemeljük azonban ezt a jól megválasztott tételt: »Alkotmányunk alaptörvényei 1221-től 1867-ig«. A belényesi értesítő az írásbeli tételeket nem sorolja föl.

A könyvtárak és szertárak a nagyváradai főgimnáziumban igen gazdagok. Emellett még mindig gyarapszanak korszerűen. Így az elmúlt évben is. A gyulai főgimnázium, amely még fejlődésben levő intézet, a legutóbbi iskolai évben szintén jelentékenyen gyarapodott. All ez mindkét esetben az ifjusági könyvtára is. A belényesi főgimnázium értesítőjében szép gyarapodását látjuk a tanári könyvtárnak. Gyarapodott a természetrajzi szertár is. Több-ről azonban nics említés.

A nagyváradai premontrei főgimnázium növendékei 112 példányban járatták »Zászlónkat.« Ezt a szép példát kövesse a másik két intézet is! A nagyváradai és gyulai főgimnázium előfizetett a »Katolikus Pedagógia«-ra és járatta a »Katolikus Szemlé«-t. A belényesi egyetlenegykatolikus folyóiratot járattott. Ami bizony elég nem jól van.

A tanulók öntevékenysége tekintetében a nagyváradai főgimnáziumnak Eötvös-önképzőkörre volt, *Beke B. Boldizsár* tanárelnök vezetésével. A kör, amely egyébként serényen dolgozott, a katolikus kerkérdések megvilágítására több gondot fordíthatott volna. A pályatételek közül kiválik *Szilágyi Dózsa* ta-

náré: »A keresztény közszellem megnyilatkozása a középkorban.« A kör katolikus folyóiratot nem járattott. A belényesi főgimnáziumnak is van Vulkán Sámuel-önképzőkörre, amelyet *Pável Konstantin dr* vezetett. A kör egyetlen egy magyar folyóiratra sem fizetett elő. A »Magyar iparművészet« ajándékba kapta. Román folyóiratot azonban járattott.

A nagyváradai főgimnáziumnak volt zeneköre, valamint dalosköre is.

Segítő-egyesülete van: a nagyváradai főgimnáziumnak — az elmúlt iskolai évben *Semetkő L. Ödön* tanár vezette, 63 tannlót valláskülönbség nélkül 755 korona segélyben részesített. — Ugyazintén a gyulai főgimnáziumnak, amelynek alapszabályait azonban csak az elmúlt iskolai év derekán hagyta jóvá a kultuszminisztérium s így formailag csak a tanév végén alakulhatott meg. Fővédnöke *Wenckheim Frigyes* gróf, ügyvezető elnöke *Baross Ferenc* tanár. A belényesi főgimnáziumnak nincs ugyan segélyző-egyesülete, mindazáltal tanulóit az intézet révén, főleg a Pável-internátus útján igen sok jótéteményben részesülnek. Internátus föllállítását tervezi a közel jövőben a gyulai főgimnázium is.

A Nagyváradai Kereskedő-Tanonciskolába a beiratások szeptember 8., 9., 10. és 12. napjain fognak megtörténni — mindig délután 4 órától 6 ig; 9-én d. e. 9 órától. Első beíráskor a tanoncszerződést is be kell mutatni.

A beíratáskor fizetendő 20 korona tandíj fejében és 30 fillér az ellenőrző könyvecskéért, 60 fillér könyvtárdíj.

Az előadások szeptember hó 17-én okvetlenül megkezdődnek tekintet nélkül az addig beírt tanulók számára. Aki tehát tanoncsát a jelzett határidőig beíratni elmulasztja, az elsőfoku iparhatóságnál be fog jelenteni a további szigorú eljárás végett.

Egyéb tudnivaló a beírás alkalmával fog a tanonccokkal közölni.

Nagyvárad, 1906. szept. hó 6-án.

Dr Kovács S. János.
igazgató.

EGYESÜLETEK.

A Népevelési Közlöny szerkesztője.

A Biharmegyei Népevelési Egyesület választmánya tegnap délután tartotta nagy érdeklődés mellett ülését. Az ülésen *Sipos Orbán* elnöke alatt jelen voltak:

Fetser Antal, dr Vucskics Gyula, dr Grósz Menyhért, dr Dóri Ferenc, Kovács S. János, dr Rosenthal Mór, Stauber József, Réz Mihály, Bátky Zoltán, dr Berkovits Ferenc, Biró Márk, Dus László, Gábel Jakab, Jánosházy János, Stark Gyula, Mikusay József, Szabó Sándor, Szamorovszky Rezső, Várady István.

A gyűlés legjelentékenyebb tárgya a »Népevelési Közlöny« szerkesztőjének megválasztása volt. Az előkészítő bizottság javaslatát alapján a választmány egyhangulag *Bodnár János* községi iskolai tanítót váaszotta meg.

Bodnár János a paedagogiai irodalom terén jeientékeny munkásságot fejtett ki. Szines, eleven tollát lapunk olvasói is ismerik.

A Népevelési Közlöny az Egyesület kiadásában havonként kétszer, minden hó 15-én és 30-án jelenik meg. A lap az eddigi alakjától eltérően fűzet alakjában jelenik meg.

A Népevelési Egyesületbe új tagul *Sáfrány Lajos* tanítónőképző intézeti igazgató lépett be.

Békésy János volt egyesületi pénztárosnak elparentálása után a gyűlés véget ért.

A szállodások választmányi ülése. A nagyváradai szállodások, vendéglősök, kávéosok és korcsmárosok ipartársulatának választmánya szerdán délután tartotta választmányi ülését *Czeglédi Sándor* elnöke alatt a Zöldfa kis-

termében. Az ülés első tárgya az országos szövetség közgyűlésének meghívója volt, amely felett olykép határoztak, hogy a szakiskola megnyitási ünnepélyére való tekintettel a kiküldetést mellőzték. A budapesti korcsmáros ipartársulatot zászlószentelése alkalmából üdvözlük.

A rendőri felügyeleti díjak ügyében kelt tanácsi elutasító végzés ellen felebezéssel éltek. Az egyesületet érdeklő több ügy után a szakiskola megnyitási ünnepélyét rendező bizottság alakuló és kiegészítő gyűlést tartott.

Megválasztotta *Kriszta Sándort* és *Rábay Bélát* alelnöknek, *Molnár Henriket* pénztárnoknak, *Schiller Sándort* ellenőrnek és ifj. *Márkus Jánost* jegyzőnek. Az ünnepélyes megnyitást ez évi okt. 16-ikára állapították meg.

Megtagadott jóváhagyás. A nagyváradai gazdakör alapszabályait a földmivélsügyi miniszter elutasította, illetve nem hagyta jóvá. A jóváhagyás megtagadásának az az oka, hogy az alapszabályok oly hézagosan vannak elkészítve, miszerint azok egy kör működési körét nem határozzák meg kellőleg.

TÁVIRATOK.

A nemzetközi diákkongresszus.

Marseille, szept. 6. A nemzetközi diákkongresszus e hó 3-án tartotta ülését. A magyarok indítványt terjesztettek elő, hogy a kongresszus a francia köztársaság elnökét és a képviselt államok uralkodóit táviratilag üdvözlje. Végül kiegészítették az alapszabályokat, melyet *Ajtay József dr* terjesztett elő.

Ujságírók kongresszusa.

Dublin, szeptember. 6. Az ujságírók kongresszusán 3000-nél több ujságíró volt jelen. Több fontos kérdést intéztek el. Különösen az angol kormánynak törvényjavaslatával foglalkoztak, mely a háboru idején való hírszolgálat ellenőrzésére vonatkozik.

A kubai felkelés.

London, szept. 6. Havannából érkező utasok jelentik, hogy Kuba-szigetén a helyzet sokkal rosszabb, mint az ujságok közleményeiből sejteni lehet. Alig mulik el nap kisebb-nagyobb csatározás nélkül. A dohányaratást nagy veszedelem fenyegeti, mert ha ezt idejében nem végezhetik, úgy mind elpusztul. *Guerra* tábornok elrendelte, hogy a fölkelők mindent égesenek el, ha *Palma* nem enged vagy nem mond le.

A bécsi butorkiállítás.

Bécs, szept. 6. Ma délelőtt nyitották meg ünnepélyesen az osztrák kereskedelemügyi miniszter jelenlétében a XVIII-ik rendezett butorkiállítást. A kiállítók száma 60. A kiállítás, amelynek *Ferencz Ferdinánd* főherceg a védnöke, október 28 ikáig marad nyitva.

Az orosz forrongás.

Pétervár, szept. 6. A Pétervári Távirati Ügynökség jelenti: A jelzett hivatalos kormánykommuniké a kormány általános programját tartalmazza s mngállapítja, hogy a kormány igyekezni fog, hogy egyrészt a liberális reformokat folytassa, másrészt a forradalmi zavargásokra fennálló büntető törvényeket szigorítsa, továbbá, hogy mindazokon a helyeken, ahol ostromállapot, avagy rendkívüli védelmi rendszabályok léptettek életbe, hadbíróóságok állíttassanak fel. A zsidókra vonatkozó megszorításokat részben megszüntetik.

A tartományok a legmesszebbmenő önkormányzatot nyerik, Lengyelország és a balti tartományok a zemsztvőképviselőt institúciót nyerik el. A rendőrségi és egyéb nyilvános szolgálati ágakban új szabályok lépnek életbe.

London, szept. 6. Szebasztopolból jelentik a Tribune-nak: A teherészeti hatóságok rendkívül fel vannak izgatva, a miatt, mert a kikötőben lévő hadihajók egyikéről több ágyu eltűnt. Megállapították, hogy összesen három ágyut, két géppuskát, nyolc puskát és számos bombát loptak el. A lopást már régebben felfedezték, de a vezénylő tengernagy eddig titokban tartotta a dolgot. A vizsgálat még eddig nem vezetett eredményre.

Agrárzavargás.

Bukarest, szept. 6. Besszarábiából nagy agrárzavargás kitörését jelentik. A kormányzó elrendelte Diminec és Galaciána volt dumaképviselek letartóztatását, de a lakosság erőszakkal kiszabadította őket. Több községben fellázdáltak a parasztok és bezárták az adóbeszedőket. Az ellenük küldött kozákokat a parasztok puskával és fűtykössel várták. A kozákok megtagadták az engedelmességet és parancsnokuk kénytelen volt őket visszavezetni.

MULATSÁG.

A szépségverseny eszméje, amelyet a Hivatalnok Egylet mulatságának rendezői vettek fel, óriási érdeklődést keltett. A tegnapi egész napon szinte bucsujáró hely volt a Dénes Béla üzletének kirakata. A kíváncsiság az ajándéktárgyak iránt rendkívül nagy volt. Szavazó lap már a tegnapi első napon is jóval 1000-en felül kelt el. Azt, hogy ki lesz a legszebb, még csak sejteni sem lehet. Bár egyes neveket emlegetnek, mindazonáltal biztossat még nem tudni.

Csak annyi a tény, hogy egy uri ember 250 darab szavazólapot vett, hogy így biztosítsa az ideáljának a sikert. Az is beigazolást nyert, hogy nagyon sok fiatal ember igyekszik mennél több szavazólapot összevenni, hogy ily módon kedveskedjenek annak, akinek a tekintete neki nagy boldogság.

Itt említjük meg, hogy a hangverseny programját a rendezőség a szombati lapokban fogja közzétenni.

Kolon a Legényegyletben. Az ősz beálltával megkezdődnek a kolon esték. A *Katholikus Legényegyletben Herlicska* Nándor, okleveles táncitanító folyó hó szeptember 20-án nyitja meg tánciskoláját. A tánciantolyamra naponta iratkozhatnak az egyesület gondnokánál az egylet tagjai, vagy akik tagok gyanánt jelentkeznek, valamint derék iparos és kereskedő családjaink leányai. Táncitanítás hetenként háromszor lesz, még pedig kedden, csütörtökön és vasárnap esti 8 órától 10 óráig az egyesület nagytermében. A táncolon a tanult darabok bemutatásával november végén fog befejeződni. Egyéb felvilágosítás az egyletben nyerhető.

REGÉNYCSARNOK.

A titok.

— Bűnügyi regény. — 14.

Írta: Fergus Hume.

— Angolból. —

— Bocsásson meg, — mondta aztán letelve, — a fejem szédül. Hogy Whytet meggyilkolták! . . . Semmi baja nem volt, mikor ez előtt két héttel utoljára láttam.

— Hát nem olvasott újságot? — kérdezte a detektív.

— Két hét óta nem, — felelte mr Moreland. — Mondtam már, hogy nem voltam itthon s amint hazaértem ma este, a háziasszonyom ugyan fecsegett valamit egy rémes gilkosságról, de én bizony oda se hallgattam, az pedig eszembe se jutott, hogy szegény Whyte lehet az áldozat . . . Szegény barátom! Szegény Olivér! — kesergett mr Moreland, két kezébe rejtve az arcát.

Mr Gorbyt meghatotta ez a nyilvánvaló bánat s még Mrs Hableton is szétmorzsolta egy könyvet ráncos arcán. Most mr Moreland hirtelen felütötte fejét és rekedten így szólt a detektívhez:

— Mondjon el mindent . . . mindazt, amit tud!

Rátámaszkodott könyökére s mialatt a detektív leült, ismét tenyereibe rejtette arcát. Mikor mr Gorby mindent elmondott, amit a gyilkosságról tudott, mr Moreland szomorúan föltekintett rá és sóhajva mondta:

— Ha itthon lettem volna, nem történt volna meg ez, mert én mindig együtt voltam szegény, Whyte-tel.

— Ön hát nagyon jól ismerte? — kérdezte a detektív.

— Olyanok voltunk, mint két testvér, — felelte mr Moreland szomorúan. — Egy gőzö-sön jöttünk Angliából s mióta itt lakik, rendes vendége voltam.

Mrs Hableton rábólintott, hogy valóban így volt.

— Sőt, — folytatta mr Moreland némi gondolkodás után, — azt hiszem, hogy vele voltam azon az éjszakán is, mikor meggyilkolták.

Mrs Hableton halkán fűlsikoltott és ijedten hátra lépett, de a detektív meg se moccant, ámbár Morelandnak ez a kijelentése ugyancsak meglepte.

— Nos, mi az? — fordult mr Moreland a háziasszonyhoz, — Ne ijedjen meg; hisz nem én öltem meg . . . , nem . . . csak találkoztam vele most csütörtökön egy hete és pénteken reggel félhatkor utaztam el.

— S mely időtájban találkozott mr Whyte-tel csütörtök éjjel? — kérdezte a detektív.

— Várjon csak, — felelte mr Moreland, s keresztbe téve lábait, elgondolkozva nézett a menyezetre. — Körülbelül fél kilenc lehetett. Az Orient-szállóban voltam, a Bourke-utcában. Együtt iddögáltunk s aztán elmentünk egy másik szállóba a Russel-utcában, ahol tovább ittunk, Szóval, — magyarázta mr Moreland cinikusan — bizony sokat ittunk azon az éjszakán.

— Iszákos korhelyek, — dűnyögte magában Mrs Hableton.

— Helyes, — bólintott mr Gorby elégedetten. — S aztán?

— Nos aztán, — folytatta mr Moreland furesán mosolyogva, — nem valami szép dolog ugyan, de ebben az esetben, azt hiszem félre kell tenni minden álszemérmert . . . Tehát, mind a ketten leittuk magunkat.

— Ah! Whyte, ahogy tudjuk, egészen elázott, mikor a kocsiba ültették . . . és ön?

— Valamivel szilárdabban álltam a lábamon, mint Whyte, — felelte mr Moreland. — Én még eléggé az eszemnél voltam s azt hiszem, valamivel egy óra előtt jutottunk ki az utcára pénteken reggel. Azaz, hogy Whyte akkor támolygott ki.

— Hát ön?

— Én még ott maradtam: azaz csak akartam ott maradni, mert megpillantottam a felső kabátját, melyet ott hagyott s ezt vittem utána hogy átadjam neki. De már ittasabb voltam, semhogy tudtam volna, merre ment s ezért megálltam a szálló előtt, neki támaszkodva a falnak, kezembe a felsőkabát. Ekkor valaki arra jött s kikapván kezemből a kabátot, futásnak eredt vele: én pedig csak arra emlékszem, hogy elkialtottam magamat: »Tolvaj! Fogjátok meg!« Aztán alighanem összeestem, mert másnap reggel mikor ruhástól fölébredtem az ágyamban, tetőtől talpig sáros voltam. Midőn fölébredtem, a fél 6 órai vonattal elutaztam s ezert nem tudtam semmit az egész dologról mindaddig, amíg ma este vissza nem jöttem Melbourneba. Többet nem mondhatok.

— S nem vett észre olyas valamit, mint hogyha lesték volna Whytet azon az éjszakán.

— Egyáltalában nem, — felelt Moreland nyiltan. — Whytenak nagyon jó kedve volt, ámbár eleinte bántotta valami.

— És mi bántotta? — kérdezte a detektív. (Folyt. köv.)

NYILTTÉR.

MA

a „Bazár“ vendéglő kerthelyiségében a budapesti első honvéd zenekar, **Bachó István**, a városunkban is igen jólismert és közkedvelt karnagy vezetésével

HANGVERSENYT

rendez.

Belépti díj **60** fillér.

Számos látogatást kérnek

Szauer és Dolgos.

Helyi és vidéki telefon 217.
Iskolás gyermekeknek
Cipő, kalap, fehérnemű
s egyéb alsó ruházati
cikkek a legolcsóbban sze-
rezhetők be.
Leitner Lázár
üzletében.
NAGYVÁRAD, Zoldfa-utca.
Alapított 1878.

Bercencei szilvát

pálinkafőzésre, hektolite-
renként *hat koronáért*
vásárol az Érmelléki részv.
társaság, Nagypiac-tér 10. sz.

1789.

KÖZGAZDASÁG.

Kongresszusi tagsági jegyek megküldése. A nagyváradai borászati kongresszus központi irodája f. é. szeptember hó 6-án fogja megküldeni minden kongresszusi tagnak a kedvezményes vasuti jeggyel együtt a kongresszusi tagsági jegyet és 12-ig az előadások rövid kivonatát és határozati javaslatokat, valamint a kongresszus teljes programját tartalmazó füzetet.

Kongresszusi jelvények. A III. országos szőlészeti és borászati kongresszus előkészítő bizottsága igen csinos kongresszusi jelvényekről gondoskodott. A jelvény kerek, koronánagyságu, három (piros, fehér, zöld) színben zománczott bronzlap, melynek közepén szőlőlevél van. A jelvény felirata a következő: »III. országos szőlészeti és borászati kongresszus 1906. — Nagyvárad.« Férfitagok részére gomb, nőtagok részére brostüszterüleg készítette el a jelvény, melyet minden tag a kellő időben meg fog kapni.

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 6.

Osztrák hitelrészvény	—	—	678.—
Magyar hitelrészvény	—	—	796.—
Leszámitoló bank	—	—	506.—
Rimamurányi	—	—	525.—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	—	—	670.—
Közuti vasut	—	—	594.—
Városi villamosvasut	—	—	327.50

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, szeptember 6.

Buza okt.	—	—	1410	—	14.12
Rozs okt.-re	—	—	12.14	—	12.16
Tengeri ápt. 1907	—	—	12.64	—	11.22

Zab ápr.-ra	—	—	—	—	12.84
Repeze aug.-ra	—	—	—	—	32.50 — 10.32

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 szept. 6 án.	
Magyar aranyjárdék 4%	— — — 112.80
Magyar koronajárdék 4%	— — — 94.75
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — — 84.60
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — 94.25
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	98.—
Magyar gyermek sorsjegy-kölcson	— — — 207.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcson	— — — 151.—
Osztrák járdék papirban	— — — 99.—
Osztrák járdék ezüstben	— — — 100.—
Osztrák korona járdék	— — — 117.25
Osztrák járdék aranyban	— — — 99.35
1860. oszt. államsorsjegyek	— — — 1.55
Osztrák-magyar bankrészvény	— — — 17.65
Magyar hitelbank részvény	— — — 810.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — — 672.75
Osztrák magyar államvasuti részvény	— — — 676.44
Német birodalmi márka	— — — 19.07

London vista	— — — — — 117.25
Páris vista	— — — — — 239.82
20 márkás arany	— — — — — 95.30
20 frankos frankos (Napolendor)	— — — — — 23.44

Marha ártáblázat 1906. évi szept. 3—4

1 pár I-ső rendű jármos ökör	800—960 korona.
1 pár II-od rendű jármos ökör	710—820 korona.
1 pár II-ad rendű jármos ökör	610—730 korona.
1 drb fejős tehén	185—420 kor., 1 drb vágó ökör
220—440 kor.	1 drb. vágó tehén 210—380 ökör
1 drb veres borju	42—60 kor. 1 drb. fél éves borju
65—92 kor., 1 drb egy éves borju	74—170 kor., 1 drb két éves borju
90—240 korona.	1 drb hizott sertés
120—124 kor., pár fél éves sertés	35—56 kor., 1 pár egy éves sertés
70—85 kor.	1 pár két éves sertés
130—190 korona.	1 drb. igás ló
170—240 korona.	1 pár ökörbőr
58—60 gor., 1 pár tehénbőr	42—52 kor. 1 pár borjubőr
10—20 kor., 1 pár ló bőr	18—26, korona.

A szerkesztésért felelős.

Dr. VUCSKIS GYULA.

Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünket idegenbe, hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű

BÚTOROKAT

gyári árban, kezeség mellett a

Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata. Kívánatra tervek és költségvetések. — Telefon 421 szám.

Vallerstein Fülöp Fiai Nagy-Várad Bémer-tér.

Két nagyobb áruaktár megvétele azon kellemes helyzetbe juttatott bennünket, hogy

intézetek és iskolákba jövő fiu és leánygyermeknek

szükséglendő mindennemű fehéreneműeket, harisnyákat, zsebkendőket, eddig még nem létezett olcsó szabott árak mellett szolgálhatunk. Ugyanezen alkalommal értesítjük n. b. vevőinket, hogy

visszamaradt nyári raktárunkat

saját bevásárlási árunkon alul, tehát gyári áron alul elárusítjuk.

Szönyegek, függönyök, ágy és asztalterítőkből, felhalmozott izléses raktárunk mélyen leszállított árakon.

Asztalneműek és vásznakban a legjobb gyártmány.

Szövetek, diszek, csipkék minden elfogadható árban. — Confectio raktáram, különösen közhasználatra való darabok minden versenyt felülmúlnak.

Olcsó, szabott árak minden darabon jelezve és ezenkívül még készpénzvásárlásnál

5% árengedmény.

Postai rendeléseknél a meg nem felelő árukért a pénzt visszaadjuk. Tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai.

Madracok és paplanok mérték szerint.

Réti Takarékpénztár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Nagy-Váradon.

Lebonyolít mindentéle bankügyletet u. m. váltókölcsönt nyújt, jelzálogkölcsönt ad kamat okra, betéteket elfogad: könyvre, 5. % mellett és folyószámlára, valamint folyószámlakölcsönöket nyújt

Konvertál kölcsönöket előnyös kamatláb mellett, előleget nyújt érték-papírokra, kézi zálogokra stb.

Az intézet helyisége Szaniszló-u. 61. sz. alatt Uri és Szaniszló-u. sarkán Grósz Sándor házában van.

Baross-utca 60—sz. házában egy modern uri lakás fürdőszobával s a hozzátartozó mellékhelyiségekkel 1906 november 1-től, valamint ugyanott egy udvari magtár és aszfaltozott pincehelyiség minden órán kiadó.

Értekezhetni a Polgári takarékpénztár részvénytársaságnál Kossuth Lajos-u. 4 sz.

HIRDETÉSEK

jutányos árban

felvételnek a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár,” Moskovits Farkas és Társa ajánlja

elsőrendű kézimunka

cipő és csizma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)

HAAS FÜLÖP és FIAI szőnyeg és butorszövet gyárosok. Magyar kir. udvari szállítók.

Nagyvárad, Fő-utca, az új Rimanóczy-palotában.

Biharmegye és Nagyvárad közönségének ajánlja szíves figyelmébe

dusan felszerelt raktárát.

Eredeti keleti szőnyegek nagy választékban a legolcsóbb árakon.

Továbbá minden egyébnemű szőnyegek, futószőnyegek, linoleum kókusz-futók, kókusz-lábtörlők, kerevet átvétők, angora kecskebőrök és erdélyi pokrócok.

PAPIRKÁRPITOK

ugymint: szalon, uri-, ebédlő-, hálószobáknak legujabb styl szerint. Ágy-, asztal, flanell-, koci- és utazótakarók, függönyök és portierek minden minőségben és árban.

Butorszövetek a legelegánsabb, valamint a legegyszerűbb kivitelben. Jutányos árak mellett.

Haas Fülöp és Fiai

gyárosok, m. kir. udvari szállítók. Fő-utca. Rimanóczy-palota.